

I.

Moteris – tai ąsotis: kas jį sudaužo, tas ir pasiima, šitaip sako mano motina.

Aš būčiau buvusi laimingesnė, jeigu būčiau gimusi berniuku kaip ir Koziminas, bet, pradėdami mane, neatsiklausė mano nuomonės. Pilve augome abu kartu ir buvome vienodi, užtat gimę skyrėmės: aš su rožiniais, o jis su žydrais marškinukais, aš su skudurine lėle, o jis su mediniu kardu, aš su gėlėta suknyte, o jis su trumpomis dryžuotomis kelnytėmis. Būdamas devynerių Koziminas įgudo švilpti, tiek įsikišęs pirštus į burną, tiek ir be jų, o aš mokėjau susirišti plaukus į uodegą tiek žemai, tiek ir aukštai. Dabar mudviem beveik penkiolika, jis aukštesnis už mane dešimčia centimetrų ir gali daryti daugiau dalykų negu aš: vaikštinėti po miestelį ir dieną, ir sutemus, mūvėti trumpas kelnes, o šventinėmis dienomis – taip pat ir ilgas, kalbėtis su bet kokio amžiaus moterimis ir vyrais, sekmadieniais išgerti stiklą vyno, praskiesto vandeniui, susikeikti, nusispjauti, be to, sezono metu gali nubėgti į paplūdimį ir mūvėdamas trumpikėmis išsimaudyti jūroje. Maudynėms jūroje aš prielanki.

Mano motina iš mudviejų labiau mėgsta Koziminą, nes jo oda ir plaukai šviesūs kaip ir mano tėvo, o aš juoda tarytum varnas. Mano brolis ne ąsotis. Nesuduš. O jeigu taip ir nutiks, pasitaisys.

Man visada sekėsi mokykloje, užtat Koziminas neturėjo valios mokytis. Mano motina dėl šito nesikrimto, jam paliepė atsiraitoti rankoves ir susirasti gerą darbą, kad nenutiktų taip, kaip tėvui. Aš žiūrėdavau į daržę prie pomidorų atsitūpusį tėvą ir man neatrodydavo, kad jam nutiko kas nors blogo, juk jis mėgsta nuolat imtis naujų darbų nuo pradžių. Kaip ir tąkart, kai pardavęs sraiges, kurių pririnkome po gausaus lietaus, įstengė nupirkti mums vištų. Pasakė, kad vardus galiu išrinkti aš, o man patinka spalvos: Rausvutė, Melsvutė, Žalsvutė, Violetukė, Juodukė... Tada panoro sukalti iš lentų vištidę, todėl aš padavinėjau jam vinis, galiausiai įsigėdė padirbinti lovelį lesalui, taigi aš padavinėjau jam pjūkliuką. Kai viskas buvo padaryta, paklausiau:

– Tėt, gal nudažom vištidę geltonai?

– Bene vištoms rūpi, ar ji juoda, ar geltona? Veltui eikvosit dažus, – įsikišo mano motina.

– Geltonoj vištidėj joms bus smagiau, – pareiškiau, – būdamos laimingos dės daugiau kiaušinių.

– Tikrai? Nejaugi vištos pakudakavo šitai tau į ausį? – pasiteiravo mano motina.

Paskui nususuko nuo mūsų ir nuėjo vidun, burbėdama savo gimtąja šnekta – Kalabrijos regiono kozentiečių tarme, kuri skiriasi nuo siciliečių dialekto. Kai jai sukyla nervai, visada šitaip kalba, kad mes jos nesuprastume, ir dejuoja, kam atkeliavusi čia į pietus.

Mano tėvas paėmė teptuką, įmerkė į geltonus dažus ir ištraukė, šie varvėjo į kibirą tarsi kiaušinienei išplakti kiaušiniai, man netgi pasidingojo, kad užuodžiu, kaip skaniai ji kvepia. Kiaušinienei aš prielanki.

Abu dažėme vištidę ir mums kaskart braukiant teptuku per lentas dažai subligzdavo saulėje.

– Salvai Denarai, na, tu ir kietagalvis, koks tėvas, tokia ir dukra, – išėjusi į kiemą režė motina. Įsiutusi visada kreipdavosi į jį vardu ir pavarde, nelyginant mokytoja mokykloje. – Niekada manęs neišklausai. O tu dirbi segėdama gerą sijoną, neduok Dieve, išsipurvinsi! Eik persirengt ir nesusitepk, – prisakė pagriebusi man iš rankos teptuką. – Juk pagimdžiau tau sūnų, – pridūrė atsigręžusi į mano tėvą ir pašaukė mano brolių.

Iškiūtinęs į kiemą Koziminas ėmė be jokio noro dažyti, bet po dešimties minučių jam įsiskaudėjo ranką, tad patyliu-kais kažkur prašapo. Per tą laiką aš apsirengiau chalata, kuri vilkėdama atlikdavau namų ruošos darbus, ir su tėvu praplūšėjome iki vakaro, tada laimingos vištos sugužėjo miegoti į savo geltoną namuką.

Rytą radome vieną iš jų nudvėsusią: pastipo Melsvutė. Nuo dažų smarvės, suriko mano motina kalabriečių tarme. Nuo paukščių gripo, sukuždėjo man tėvas. Nežinojau, kuris iš jų teisus: ji be perstojo šneka ir nuolat kartoja taisykles, todėl lengva jai nepaklusti. O mano tėvas dažnai tyli, tad niekada nesuprantu, ką turiu daryti, kad jis mane mylėtų.

Kaip bebuvę, vištą užkasėm už daržo, suglaudęs smilių ir didįjį pirštą mano tėvas ore priešais save nupiešė kryžių.

– Ilsėkis ramybėje, – pratarė, tada grįžom namo.

Ir gyvūnams gyvenimas vargingas, toptelėjo.

2.

Nuo tos dienos su tėvu daugiau nedažiau. Mano motina sako, jog jis kaltas, kad pas mane dar neatkeliavo markizas*, mat auginantis mane tarsi berniuką. Markizui aš neprielanki, tik kartą mačiau, kas būna, ir išsigandau. Vieną rytą, po pusryčių, įžengusi į vonios kambarį dubenyje išvydau daugybę raudonomis dėmėmis nusėtų skudurėlių, mirkstančių rūdžių spalvos vandenyje. Jie panėšėjo į merdinčio gyvūnėlio kūną.

– Į ką žiūri? – įėjusi paklausė mano motina.

Pasitraukiau nepravėrusi burnos.

– Čia markizas, – paaiškino ir išpylusi nešvarų vandenį trynė skudurėlius muilo akmeniu, kol ant jų neliko dėmių. – Kada nors ateis ir tavo eilė, – pasakė, o aš ėmiau melstis, kad ta diena niekada neišauštų.

Štai markizo taisyklės: eik nudelbusi akis, elkis, kaip pri-dera, ir sėdėk namie. Bet kol jis neatkeliavo, galiu darbuotis darže, su tėvu turguje pardavinėti žoleles, varles ir sraiges, kaskart, kai vaikinukai tyčiojasi iš mano draugo Saro kreiva koja, laidyne svaidyti į juos akmenis, bėgioti su Koziminu pagrindine gatve, grįžti namo visa suprakaitavusi ir pajuodusiais keliais. Pas mano drauges markizas jau atvyko. Nuo tos akimirkos jos nešioja ilgesnius sijonus, joms ant veido išdygo

* Markizu (it. *marchese*) Pietų Italijoje vadinamos menstruacijos. (*Čia ir toliau – vertėjos pastabos.*)

spuogų, o po palaidinukėmis iškilo krūtinė. Kročifisai užaugo ir maži ūsiukai, todėl vyrukai ją ėmė pravardžiuoti plėšiku Muzolinu. Tačiau jai tai nė motais, vaikščioja kančios perkreiptu veidu, prispaudusi rankas prie pilvo, lyg būtų nėščia, ir visoms sutiktoms draugėms kartoja tą patį:

– Man jau bėga kraujas, o tau? – tarsi būtų laimėjusi kokią premiją.

Pas vyrukus markizas neatkeliauja niekad. Jie ne tokie kaip mes: auga pamažėle, o ne staigiai.

Anksčiau mano draugės iš mokyklos grįždavo vienos, dabar jų visada laukia koks giminaitis ir parlydi jas namo. Sutiokusios gatvėje vaikina, įsistebeilija į žemę, nors puikiai žino, kad tas spokso kaip tik ten, kur sagos tempia audinį, eina nudelbusios akis, bet taip išsiritusios, kad gali plyšti sagų kilpelės. Jos primena mano tėvo vištas. Krūtinės atstačiusias vištas.

Mano sesuo vyresnė už mane ketveriais metais, prieš išeidama už vyro ji irgi vaikščiojo atstačiusi krūtinę. Jos oda ir plaukai šviesūs kaip mano tėvo, į ją žingsniuojančią gatve sužiurdavo visi jaunuoliai: kuo daugiau į ją žiūrėdavo, tuo ji labiau atstatydavo krūtinę, kuo ji labiau atkišdavo krūtinę, tuo jie daugiau į ją spoksodavo. Kadangi mano brolis Kozi-minas nuolat kur nors slampinėdavo, sergėti seserį tekdavo man, todėl ir žinau šiuos dalykus. Ji vardu Fortūnata, tačiau fortūna jai liovėsi šypsotis. Paganė akis vienas, paganė kitas, ilgokai paganė trečias, ir jos pilve atsirado vaikelis. Išsiaiškino, kad jis mero anūko Džero Mušjako. Tai išgirdau, kai kartą po vakarienės mano sesuo, mano motina ir mano tėvas šnekučiavosi pašnibždomis virtuvėje. Bet nebebuvo ko slėpti, visas Martoranos miestelis jau žinojo.

Džero Mušjako tėvas nenorėjo, kad sūnus vestų Fortūnatą, nes mes neturtingi; mano sesuo verkė, mano motina kumščiais trankė į stalą ir kalabriečių tarpe burnojo ir dejavo: „Neduok tu Dieve, liksi negarbėje.“ Mano tėvas tylėjo. Tylai aš prielanki. „Turi pasikalbėt su Mušjaku, atstatęs į jį luparą, luparą!“ – neatlyžo mano motina. Jis išipylė į stiklinę vandens, lėtai išgėrė, nusišluostė servetėle burną, pakilo nuo stalo ir teištare: „Man tai netinka“, tada vėl nupėdino darbuotis į daržą. Nuo tos dienos nė vienas, išskyrus mano brolių, kuris buvo jaunas ir daug ko neimdavo į galvą, nepratarė nė žodelio.

Maniau, kad tai mano kaltė, nes vieną popietę, užuot sergėjusi Fortūnatą, nukulniavau pas Sarą valgyti makaronų su ančiuviais, šį gardų patiekalą jo motina Nardina pagamina kaip tik man. Gardiems patiekalams aš prielanki. Matyt, tą akimirką anas pasinaudojo proga ir jai į pilvą įkišo vaikelį.

Vieną rytą mano motina išėjo vilkėdama išėiginiais drabužiais ir grįžo jau sutemus. Kitą dieną Fortūnata pabudo anksti ir ėmė vąšeliu nerti baltus batukus. Mano tėvas žiūrėdamas, kaip ji dirba, pasiteiravo: „Ar tu laiminga, kad išėisi už to pono?“ Ši nunarino galvą ir išvyniojo iš kamuolio siūlų. Po dviejų mėnesių įvyko vestuvės, ir nuo to laiko kambarys priklauso man vienai.

Štai sutuoktvių taisyklės: apsililk baltą suknelę, eik per bažnyčios navą iki kunigo ir ištark „taip“. Per šventę ponia Šibeta, gyvenanti dailiame name, į kurią mudvi su motina kiekvienais metais einame išvėdinti čiuzinių ir ką nors pasiūti, visiems pasakojo, kad Džero Mušjako tėvas galop pritaręs santuokai, nes su juo susisiekusi jo pusseserė baronienė Kareri, į kurią kreipėsis tėvas Injacijus, o šio paprašiusi jo namų

šeimininkė, Fortūnatos krikšto motina Nelina, kurią mano motina ir įkalbėjo tądien, kai ankstų rytą išėjo iš namų.

Fortūnata apsimetė negirdinti apkalbų, tačiau ji buvo pasikeitusi: jau nebevaikščiojo atstačiusi krūtinės, be to, atrodė, kad nuotakos suknelė tuoj perplyš ne dėl krūtų, o dėl didžiulio prinokusio arbūzo, pūpsančio po balta suknia. Po vestuvių ji persikėlė gyventi pas Mušjaką. Nuo tos dienos nematėm jos tris mėnesius, bet vieną dieną Nelina išvydo ją zakristijoje, be pilvo ir sukrėstą. Vaikelio nebeturėjo, o jos žastai ir veidas buvo nusėti tamsiomis dėmėmis, pasakė nugriuvusi nuo laiptų. Tada kunigo namų šeimininkė viską pranešė baronienei, ši paverkšlėno savo pusbroliui, o tas prisakė sūnui labiau rūpintis žmona. Grįžusi pas vyrą Fortūnata apsilvilko juodą suknelę ir tebenešioja ją iki šiol. Jos niekas neaplanko, pati irgi niekur neina, šitaip daugiau nenugrius. O Džerò išsisas dienas linksminasi, tai vienas, tai su kompanija, tarsi tebebūtų nevedęs. Žingsniuodamas gatve spokso į visas jaunas merginas lyg ketindamas ir joms į pilvus įkišti po vaikelį.